

Vmbo'ers ontwikkelen zich tot zelfbewuste burgers

Op het Mundus College in Amsterdam krijgen alle vmbo'ers, praktijkonderwijsleerlingen en isk'ers twee uur per week les in 'Persoonsvorming en Socialisatie'. Die lessen hebben impact op de hele school, vertelt vmbo-docent Maxe de Rijk.

'Als onderwijs doen we nog te weinig om onze leerlingen voldoende voor te bereiden op grote maatschappelijke vraagstukken en ze een positief zelfbeeld te laten ontwikkelen', constateerde het Mundus College acht jaar geleden. De schoolleiding gaf docenten de ruimte om een onderwijsprogramma Persoonsvorming en Socialisatie te ontwikkelen. Het programma verbindt burgerschapsonderwijs en identiteitsontwikkeling met vragen als 'Wie ben ik?' en 'Wat wil ik in de maatschappij?'

"Om met zelfvertrouwen deel te kunnen nemen aan de maatschappij is het nodig dat jongeren zekerder worden over zichzelf en stevig in hun schoenen staan", zegt Maxe. "Een school is een samenleving in het klein. Daarom zitten alle leerlingen bij ons ook in hetzelfde gebouw: een uitgelezen kans om nu al aan een grotere samenleving deel te nemen. Daar komen ze later immers ook in terecht."

**VAN RESPECT
TOT NEPNIEUWS,
VAN VAPEN TOT
CULTURELE
ACHTERGROND
EN RELIGIE...
WE BESPREKEN
ALLES.**

Bespreekbaar maken

Een groep docenten ging aan de slag, in de weken voor het eind van het schooljaar. "We maakten meteen concrete afspraken: welke thema's kiezen we, aan welke doelen koppelen we die, hoeveel lessen willen we per leerjaar na de vakantie gereed hebben, en hoeveel ruimte laten we open voor actualiteit? Elke docent ontwikkelde lessen voor de klas waaraan hij of zij komend schooljaar les gaf. We bespraken en evalueerden die. Zo is een leerlijn tot stand gekomen voor alle leerjaren. Als vakgroep hebben we acht tot tien werkdagen per schooljaar, waarin we de lessen updaten."

Het was voor veel leerlingen even wennen dat ze tijdens deze lessen vooral met elkaar in gesprek gaan en geen cijfer krijgen. "Maar al gauw merkten we dat ze het fijn vinden dat het in de les gaat over wat ze bezighoudt, of dat nu maatschappelijke of persoonlijke onderwerpen zijn. Het gaat over hén. Niet zelden klinkt een enthousiast: 'Waar gaan we het vandaag over hebben?' Identiteitsontwikkeling, groepsvorming, samenleving & politiek en LOB zijn de hoofdthema's van de lessen. Het gaat over alles, van respect tot nepnieuws, van vapes tot culturele achtergrond en religie. De leerlingen leren onderscheid te maken tussen feiten, gevoelens en meningen. Elke bevoegde docent mag de P&S-lessen geven. In de praktijk zijn dat vaak docenten maatschappijleer, maar ook

docenten Nederlands of wiskunde. Doordat ze een andere band met de leerlingen krijgen, hebben P&S-docenten ook een andere inbreng bij klassenbesprekingen."

Werkboekjes

Alle lessen – zo'n 50 uitgewerkte powerpoints per leerjaar – staan in een online omgeving. "Sinds dit schooljaar werken de leerlingen met werkboekjes in plaats van losse werkbladen. Dat wilden we eerst niet, omdat docenten dan sneller geneigd kunnen zijn een methode te gaan volgen. Het voordeel van een boekje is dat je alle werkbladen kunt verzamelen. Daarnaast heeft het meer cachet voor leerlingen en ouders. Sinds burgerschapsonderwijs wettelijk verplicht is, neemt de vraag van andere scholen naar ons materiaal toe. Daarom gaan we komend jaar leer-gemeenschappen opzetten met scholen door heel Nederland. Wie daaraan bijdraagt, kan het materiaal gebruiken."

Als docent ben je vooral facilitator van het gesprek, en niet enkel kennisoverdrager. "Het vraagt empathie, en oprechte interesse in de leerlingen, bovendien moet je jezelf kwetsbaar op durven stellen. Soms zijn docenten huiverig dat dat hun autoriteit aantast. Belangrijke vraag: bied je P&S aan als vak, zodat geschikte docenten zich eraan verbinden, of verspreid je de aandacht voor P&S over alle docenten, zodat leerlingen dan bij alle vakken hun ei kwijt kunnen?"

Werkplezier

De uren voor P&S zijn 'afgesnoept' van andere lessen. "Dan heb je wel wat te bewijzen", zegt Maxe de Rijk. "Maar docenten van andere vakken merkten al gauw dat leerlingen door de P&S-lessen beter met elkaar omgingen, hun emoties beter konden verwoorden en beter in hun vel zaten. Het had impact op alle vakken, waardoor leerlingen over de hele linie beter gingen presteren, en daarnaast had het ook impact op de veiligheid op school. Na corona waren we blij dat we dit programma al hadden en wisten hoe we het moesten oppakken. Voor mij persoonlijk vergroten de P&S-lessen mijn werkplezier. Je lost geen maatschappelijke thema's op. Maar als zich iets voordoet en we hebben het erover, kan ik wel mijn leerlingen een stapje verder brengen. Je draagt bij aan het leven van jonge mensen."